

ΣΥΛΛΟΓΗ ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΑ

Κασσάνδρα, η μάντισσα της Τροίας

ΛΙΤΣΑ ΨΑΡΑΥΤΗ

*Κασσάνδρα,
η μάντισσα της Τροίας*

ΣΥΛΛΟΓΗ ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

Θέση υπογραφής δικαιούχου δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας,
εφόσον αυτή προδίδεται από τη σύμβαση.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως άνευ γραπτής αδειάς του εκδότη η κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Εκδόσεις Πατάκη — Σύγχρονη λογοτεχνία για παιδιά και για νέους

Συλλογή Περιπέτεια — 137

Λίτσα Ψαραύτη, *Κασσάνδρα, η μάντισσα της Τροίας*

Εικονογράφηση εξωφύλλου: Εύη Τσακνιά

Σχεδιασμός σειράς: polka dot design

Υπεύθυνη εκδοτικού τμήματος: Βασιλική Γιαννέλη

Διορθώσεις: Αντωνία Γουναροπούλου

DTP - φιλμ - μοντάζ: Παναγιώτης Καπένης

Copyright © για την εικονογράφηση του εξωφύλλου Σ. Πατάκης ΑΕΕΔΕ

(Εκδόσεις Πατάκη), Αθήνα, 2009

Copyright © Σ. Πατάκης ΑΕΕΔΕ (Εκδόσεις Πατάκη) και Λίτσα Ψαραύτη, Αθήνα, 2008

Πρώτη έκδοση από τις Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, Απρίλιος 2009

KET 6542 ΚΕΠ 316/09

ISBN 978-960-16-3234-6

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΛΑΡΗ (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ) 38, 104 37 ΑΘΗΝΑ

ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 210.52.05.600, 801.100.2665 ΦΑΞ: 210.36.50.069

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.38.31.078

ΥΠΟΚ/ΜΑ: Ν. ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΥ 122, 563 34 ΘΕΣ/ΝΙΚΗ, ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15, ΦΑΞ: 2310.70.63.55

Web site: <http://www.patakis.gr> • e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr

Τα βιβλία αλλάζουν το πεπρωμένο των ανθρώπων.

– Κάρλος Μαρία Ντομίνγκες,
από το βιβλίο *Το χάρτινο σπίτι*

*Στο Μάνο, στο Νίκο, στη Λιάνα,
στη Φαίδρα, στη Χριστίνα, στη Νίκη,
στη Νάνση και στον Αλέξανδρο, τα παιδιά μας,
που ομορφαίνουν τη ζωή μας*

Δυο ηρωίδες της μυθολογίας μπήκαν στη ζωή μου, για να μη βγουν ποτέ. Ήταν και οι δυο πριγκίπισσες, κόρες ξακουστών βασιλιάδων. Νέες, όμορφες, ανεξάρτητες και δυναμικές για την εποχή τους, έζησαν έντονη ζωή, ερωτεύτηκαν, πόνεσαν, έθαψαν όνειρα και προσδοκίες, βίωσαν οικογενειακές αγριότητες και πλήρωσαν για τα σφάλματα των δικών τους.

Η μία ήταν η Αριάδνη, κόρη του Μίνωα, του βασιλιά της Κρήτης. Η ιστορία της γνωστή. Βοήθησε το Θησέα, τον αγαπημένο της, να σκοτώσει τον αδερφό της τον Αστέριο, δηλαδή το Μινώταυρο. Εκείνος όμως την εγκατέλειψε στη Νάξο κι η προδομένη Αριάδνη κρεμάστηκε από ένα δέντρο.

Ζήσαμε μαζί δυο υπέροχα χρόνια, τόσο χρειάστηκε για να γράψω ένα από τα τελευταία μου βιβλία. Ακόμα και τώρα έρχεται συχνά στο νου μου, δύσκολα θα την αποχωριστώ. Ξέρω ότι περιμένει να τη βγάλω ξανά από τη σιωπή της. Γιατί, λοιπόν, η άτυχη πριγκίπισσα της Κρήτης να μη συναντηθεί με την άλλη ηρωίδα μου, την Κασσάνδρα της Τροίας; Τις χωρίζουν αιώνες. Ε, και; Είμαι βέβαιη ότι θα τα πάνε καλά οι δυο τους...

Την Κασσάνδρα την πρωτογνώρισα στα μαθητικά μου χρόνια, στην όγδοη τάξη, τότε τα γυμνάσια ήταν

οκτατάξια. Καθόμουν με την «κολλητή μου» τη Φιλίτσα στο τελευταίο θρανίο. Στην έδρα η κυρία Ελισσαίου, η φιλόλογος, διάβαζε ένα απόσπασμα από την Ιλιάδα του Ομήρου στ' αρχαία. Οι μεταφράσεις επισήμως απαγορεύονταν, μόνο στα κρυφά κυκλοφορούσαν.

Η Γιάννα, καλή μαθήτριά και καλή φίλη –αξέχαστα τα πάρτι με την κοριτσοπαρέα στο σπίτι της, που το έδερναν τα κύματα– προσπαθούσε να μεταφράσει το δύσκολο κείμενο. Κι εγώ είχα στα γόνατά μου, κάτω από το θρανίο, ένα λογοτεχνικό βιβλίο και ήθελα να μάθω πώς Ένα δέντρο μεγαλώνει στο Μπρούκλιν. Κι ενώ βρισκόμουν στο πιο κρίσιμο σημείο του βιβλίου, η κυρία Ελισσαίου, που είχε μάτι αετού, είπε:

— Χατζησταυρινού, συνέχισε παρακάτω...

Έπρεπε να το πει και δεύτερη φορά και να με σκονιτρήξει η Φιλίτσα για να αφήσω το Μπρούκλιν της Νέας Υόρκης και να γυρίσω στο Βαθύ της Σάμου.

— Στίχος Ν 361, μου ψιθύρισε η κολλητή μου.

Αρχισα να γυρίζω δυο δυο τις σελίδες. Βρήκα το κείμενο και συνέχισα:

«Ἐνθα μεσαιπόλιός περ ἔων Δαναοῖσι κελεύσας
Ἰδομενεὺς Τρώεσσι μετάλμενος ἐν φόβον ᾤρσε.
πέφνε γὰρ Ὅθρουονῆα Καβηρόθεν ἔνδον ἔοντα,
ὅς ῥα νέον πολέμοιο μετὰ κλέος εἰληλούθει,
ἦτεε δὲ Πριάμοιο θυγατρῶν εἶδος ἀρίστην
Κασσάνδρην ἀνάεδνον, ὑπέσχετο δὲ μέγα ἔργον,
ἐκ Τροίης ἀέκοντας ἀπωσέμεν υἷας Ἀχαιῶν...»

Αμέσως ήρθε κι η χαριστική βολή:
— Πες μας και τη μετάφραση, Βαγγελίτσα...

«...Και τότε με τους Δαναούς ο Ιδομενέας, αν και ήταν σχεδόν ασπρομάλλης, όρμησε και σκόρπισε τους Τρώες. Τον Οθρυονέα φόνευσε, που από τα Καθήσια μέρη στην Τροίαν ήλθε, μόλις άκουσε την φήμην του πολέμου, και του Πριάμου την πιο όμορφη απ' όλες θυγατέρα, την Κασσάνδρα, νύφη άπροιικη ζητούσε κι έργον μέγα υπόσχονταν, τους Δαναούς να διώξει από την Τροίαν...»

— *Χτες σας ζήτησα να γράψετε λίγα λόγια. Πες μας, τι ξέρεις γι' αυτή την ηρωίδα του Ομήρου;*

Και βέβαια ήξερα. Το προηγούμενο βράδυ κόντεψα να στραβωθώ διαβάζοντας κάτω από το λαμπτήρα της δημοτικής βιβλιοθήκης, που μόλις και μετά βίας φώτιζε την ψηλοτάβανη αίθουσα.

Ο καλός μου κύριος Νιώτης, ο βιβλιοθηκάριος, ο θεός να αναπαύει την ψυχή του, είχε κατεβάσει εγκυκλοπαίδειες και λεξικά και ό,τι άλλο υπήρχε για την ηρωίδα του Ομήρου. Καθώς ήμουν βιβλιοφάγος –καταβρόχθιζα τη λογοτεχνία με όρεξη καρχαρία–, επομένως και τακτική επισκέπτρια της βιβλιοθήκης, ο κύριος Νιώτης με συμπαθούσε. Κι ας ήταν αναγκασμένος να ανεβαίνει κάθε φορά τα είκοσι τέσσερα σκαλοπάτια του παλιού νεοκλασικού αρχοντικού, ήταν και μεγαλούτσικος και παχυντός. Κι άλλες φορές τον είχα καθυστερήσει, η ώρα περνούσε κι εγώ βυθισμένη στο διάβασμα δεν καταλάβαινα ότι έξω είχε νυχτώσει.

Εκείνο το βράδυ χτυπούσε η καρδιά μου όταν γύριζα σπίτι. Όσα είχα διαβάσει με είχαν συγκλονίσει. Δεν ήταν μόνο ηρωίδα του Ομήρου, έγινε και δική ΜΟΥ, μπήκε βαθιά στην καρδιά μου για να μη βγει ποτέ.

Δε βρήκα πουθενά περιγραφή της. Την έπλασα με τη φαντασία μου ψηλή, αρχοντική, όμορφη. Με μαύρα μακριά μαλλιά ολόισια και με μάτια κατάμαυρα σαν τις νύχτες της πατρίδας της. Μέσα μου είχε εκτοπίσει τις άλλες γυναίκες της Ιλιάδας, τη θεογέννητη Ελένη, τη βασιλογεννημένη Ανδρομάχη και την τραγική Εκάβη. Αλλά κι αργότερα, όσες εκατοντάδες βιβλία διάβασα κι όσες γυναίκες ηρωίδες γνώρισα, καμιά δε θρονιάστηκε στο νου και στην καρδιά μου όσο εκείνη.

Πρέπει να ομολογήσω ότι, σε σημαντικές εποχές της ζωής μου, την παραμελούσα. Δεν τη σκεφτόμουν, δε συννομούσα μαζί της, ήξερα όμως ότι ήταν κρυμμένη σε μια άκρη του μυαλού μου και με περίμενε υπομονετικά.

Πολλοί αμφισβήτησαν όχι μόνο τη δική της ύπαρξη αλλά και του Ομήρου. Μας χωρίζουν τρεισήμισι περίπου χιλιάδες χρόνια από την εποχή που έζησε, και οι ιστορικοί και οι μελετητές εξακολουθούν ακόμα να ψάχνουν. Γιατί, όμως, παππούλη Όμηρε, ήσουν τόσο τσιγκούνης κι έγγραψες μόνο δυο αράδες για μια τόσο ξεχωριστή γυναίκα;

Χρόνια αργότερα ήρθε ο καιρός να ξαναθυμηθώ την ηρωίδα μου. Επίδαυρος, αρχαίο θέατρο, Τρωάδες. Ο λόγος του Ευριπίδη να αμφισβητεί και να αναζητεί τα θεία και τα ανθρώπινα, να απεικονίζει εσωτερικές συγκρούσεις και πάθη, να γίνεται κραυγή διαμαρτυρίας για τη συμπεριφορά των νικητών απέναντι στους νικημένους.

Κι εκείνη να λέει:

...Μάνα, το νικηφόρο μου κεφάλι
στόλισε και για τους βασιλικούς μου
γάμους να χαιρέσαι.

...Αν ο Λοξίας (Απόλλωνας) υπάρχει, τότε γάμο
κι απ' της Ελένης πιο πικρό θα κάνει
των Αχαιών ο μέγας βασιλέας,
ο Αγαμέμνονας. Θα τον σκοτώσω
κι εκδίκηση θα πάρω για τ' αδέρφια
και το γονιό μου που τους θανατώσαν.

...Για έναν έρωτα, για μια γυναίκα, ζητώντας
την Ελένη αυτοί αφάνισαν μύριους... Για το χατήρι της,
που με τη θέλησή της και όχι με το στανιό
την κλέψαν...

...Ο μυαλωμένος πρέπει ν' αποφεύγει
τον πόλεμο. Αν βρεθεί όμως στην ανάγκη
να πολεμήσει, ωραίο στεφάνι δόξας
για την πατρίδα με τιμή να πέσει
κι αν άτιμα χαθεί, ντροπή μεγάλη.
Έτσι δεν πρέπει να λυπάσαι, μάνα,
την Τροία και το γάμο μου. Με τούτον
τους μισητούς εχθρούς μας θα ξεκάνω...

*Έκανα μέρες να συνέλθω από την ταραχή που μου
προξένησε η παράσταση και η τραγική μοίρα της ηρωί-*

δας μου. Άρχισα να ψάχνω πιο συστηματικά για λεπτομέρειες από τη ζωή της. Λίγες γραμμές στην Ιλιάδα, μια δυο σελίδες στις Τρωάδες, ακόμα λιγότερες στον Αγαμέμνονα, σκόρπιες λέξεις σε μεταγενέστερους συγγραφείς. Η πιο παρεξηγημένη γυναίκα, την έλεγαν τρολή, αλλοπαρμένη, παρασυρμένη από θεϊκή μανία, ακόμα και η οικογένειά της δεν έδινε σημασία στα όσα έλεγε κι ας είχε το χάρισμα να βλέπει τους πολέμους πριν γίνουν, το θάνατο πριν έρθει.

Κολλούσα χαρτάκια με σημειώσεις παντού, στο γραφείο μου, στη βιβλιοθήκη, στον καθρέφτη, στις ντουλάπες. Κι η φαντασία μου κάλπαζε εκατοντάδες αιώνες πριν, σ' έναν τόπο ξακουστό και σε γεγονότα που έμειναν ανεξίτηλα στη μνήμη. Σε μια ισχυρή και ανθηρή πόλη που καταστράφηκε, στην Τροία.

Προσπάθησα να μάθω πότε έγινε η καταστροφή της. Οι ιστορικοί δε συμφωνούν. Ο Δούρις ο Σάμιος αναφέρει το 1334 π.Χ., ο Ηρόδοτος το 1250, ο Ερατοσθένης περίπου το 1183 και οι νεότεροι αρχαιολόγοι, ο μεν Ντέρπφελντ το 1250 και ο Μπλέγκεν μεταξύ 1270 και 1240. Έτσι, ήρθα σε επαφή με την αρχαιολογία, που μου άνοιξε την όρεξη για περισσότερο διάβασμα και ψάξιμο. Βρήκα βιβλία του Σλήμαν. Αυτός ο πλούσιος Γερμανός έμπορος, που δεν ήταν αρχαιολόγος αλλά ένας ονειροπόλος, λάτρης της ελληνικής αρχαιότητας και του Ομήρου, βάλθηκε να ανακαλύψει τη μυθική Τροία. Το 1871 ξεκίνησε να σκάβει στην Τουρκία, απέναντι από την Τένεδο, σ' ένα λόφο που σήμερα λέγεται Χισαρλίκ. Άρχισα πάλι να κρατώ σημειώσεις και να κολλάω χαρτάκια παντού.

Έρχονταν, όμως, συχνά οι απαραίτητες υπερωρίες στην Αμερικανική Πρεσβεία και το άγριο ωράριο 7:30 π.μ.-8:00 μ.μ. με εξόντωνε. Τα χαρτάκια σιγά σιγά άρχισαν να ξεκολλούν και να πέφτουν. Βρήκαν θέση μέσα σ' ένα φάκελο, προσωρινά. Και η ηρωίδα μου, υπομονετική και με κατανόηση, περίμενε το πλήρωμα του χρόνου για να πάρει σάρκα και οστά.

Πέρασε καιρός. Μια μέρα πήρα ένα τηλεφώνημα από τη Σύλβια, Αμερικανίδα συγγραφέα, γνωστή από τα χρόνια που τριγύριζα στην Αμερική. Βρισκόταν στην Αθήνα κι ήθελε να συναντηθούμε. Χάρηκα που θα την ξανάβλεπα. Ήταν από τις πιο προσοδευτικές φωνές εναντίον των πολέμων της Αμερικής απανταχού της Γης. Λάτρευε την Ελλάδα, την αρχαία φυσικά, κι ανέλαβα να την ξεναγήσω. Ακρόπολη, Τύμβος του Μαραθώνα, Βραυρώνα, ναός του Ποσειδώνα στο Σούνιο με πανσέληνο. Η ίδια ζήτησε να δει και το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο.

Ευλογημένη η ώρα... Ήξερα ότι δε θα τα κατάφερα να κάνω την ξενάγηση που της άξιζε. Η φίλη μου η Μαρίνα, από τις καλύτερες ξεναγούς, δέχτηκε να βοηθήσει. Ήταν μια καλή ευκαιρία να ξαναδώ το μουσείο, ύστερα μάλιστα από την πρόσφατη ανακαίνισή του. Κοιτούσα έκθαμβη μαζί με τη Σύλβια τους θησαυρούς του Αγαμέμνονα, τα κυκλαδικά ευρήματα, όλο το αρχαίο κάλλος που κρατούσε αιώνες κρυμμένο η ελληνική γη.

Η ώρα περνούσε με τη Σύλβια να παρατηρεί και να ρωτάει για το καθετί κι εγώ να ντρέπομαι για τα κενά των γνώσεών μου. Φτάσαμε και στην αίθουσα 36 με τις χάλ-